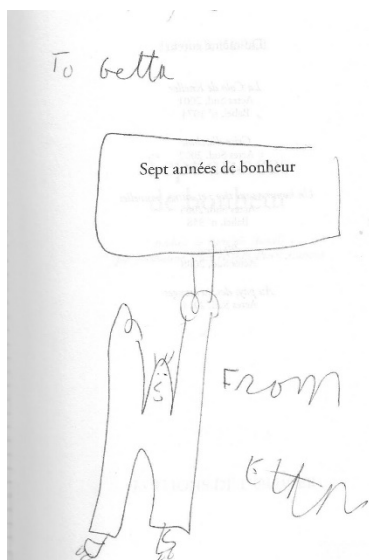

Idișkeit, duiosie și umor - elemente perene în cultura israeliană

De Getta Neumann

Parcă te scalzi într-un spațiu intim al omeniei, când citești, râzând printre lacrimi, povestirile lui Etgar Keret, cunoscut scriitor israelian de nuvele și de scenarii de film. Tatăl lui, care a petrecut anii războiului în Polonia, ascuns într-o groapă împreună cu părinții lui, i-a transmis dorința „nu de a înfrumuseța realitatea, ci de a căuta mereu un unghi din care urâtenia să apară într-o lumină mai blândă, de a trezi afecțiune și empatie pentru negii și ridurile unui chip răvășit”, ne spune autorul în volumul *7 années de bonheur*¹, povestiri autobiografice, un fel de jurnal din momentul nașterii fiului său Lev până la moartea tatălui său. Există destulă suferință în lume, păcat să o mai sporești. Keret, fenomen aparte în literatură, cu atât mai mult în viață, își respectă și iubește părinții, fratele și sora. Își iubește soția și copilul, în mod necondiționat. Nimic nu ar trebui să le tulbure fericirea.

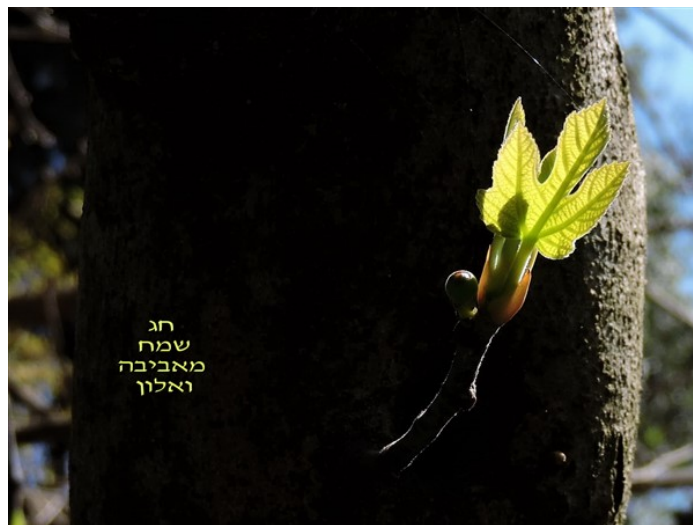
Lev se naște însă sub semnul violenței. Victimele unui atentat terorist acaparează toată atenția medicilor care nu au timp să asiste un eveniment atât de anost ca venirea pe lume a primului și unicului copil al lui Etgar Keret și Shira Geffen, actriță și scriitoare. În următoarele episoade, fiecă moment al vieții cotidiene este umbrat de norul amenințător al unui atac, al unui atentat, al unei explozii, al unui nou război. Știrile cad grindină, reale sau fictive: Un soldat a fost răpit... Unul știe cu siguranță că, în viitorul apropiat, Iran va bombardă Israelul... Macabru este că temerile nu sunt aberante, apocalipsul este imaginabil. Viața însă trebuie trăită de parcă ar decurge paralel cu lumea nebună a violenței. Într-una din nuvele, soții Keret nu se mai sinchisesc de corvoadele casnice, căci la ce bun să duci gunoiul jos, să speli vasele, să faci ordine, dacă sfârșitul lumii e aproape? Gospodăria se duce de râpă, săptămânile trec, nu cade nicio bombă. Brusc, cei doi sunt străfulgerați de gândul că poate nu e chiar atât iminentă catastrofa și ajung la concluzia că e mai cuminte să spele vasele, să repare robinetul și alte treburi de acest gen. Dar, pentru orice eventualitate, fac rezerve importante, în special de pampers! Prin filtrul zeflemei, realitatea nu își pierde tăișul, ci câștigă o dimensiune absurdă, încorporată în normalitate cu umor, instrument de auto-apărare și control. Într-o situație care durează de zeci de ani, nesiguranța și primejdia devin banale, niște elemente ireductibile, fatidice. În timpul unei alarme aeriene, într-un adăpost, Keret se întâlnește, după mulți ani

¹ *7 années de bonheur* a apărut în 2014, traducere din engleză, versiune care urmează să fie publicată sub titlul *7 Good Years* în iunie 2015. La dorința autorului, originalul în ebraică nu va fi deocamdată publicat.

de zile, cu o cunoștință. Bucurie mare. La despărțire, zice respectivul: "Ce baftă cu racheta asta Kassam, altfel nu ne întâlneam!" Râzi și te trec florii.

Invitat în acest 8 martie la Fondation Michalski la Montricher, Elveția, Etgar Keret – apariție simpatică, juvenilă, părul vâlvoi, fața deschisă, surâzătoare, atentă, jeans și jachetă roșie cu glugă – a vorbit despre scriitorii și cineștii cu care are afinități: Kafka și frații Coen, de care îl apropie absurdul, Shalom Aleichem, Isaac Baabel și Isaac Bashevis Singer, de care e legat prin *idișkeit*, acest amestec de gingășie, înțelepciune și umor, născut din suferință și hotărârea de a răzbi în ciuda ei. O voce aparte în literatura israeliană, Keret, din generația posterioară celei a triumviratului Amos Oz, David Grossman, A.B. Yehoshua, reînnoadă cu literatura autorilor evrei din Diaspora, cu tipul evreului conștient de primejdia care îl pândește pretutindeni. Primejdie reală sau rodul imaginației surescitate. Într-un restaurant din Germania cineva urlă *Juden raus*, de fapt strigă *jeden raus*. Dar faptul că ești paranoid nu exclude posibilitatea să fii persecutat... În Israel, ar fi loc de mai bine, dar nu este genul lui Keret să acuze și să condamne. Nu uită că părinții lui găsiseră un refugiu și un cămin în Israel și nici că pretutindeni, antisemitismul este în creștere.

La sfârșitul conferinței, i-am bâiguit ceva lui Keret despre admirația mea pentru proza lui și despre speranța că un nou spirit politic se va instala în țară. În dimineața zilei de 18 martie, cu tristețe și amărăciune, m-am gândit la Keret, la prietenii mei, la dezamăgirea lor. Dar, în cele din urmă, cine știe ce e bine, ce e rău, iar speranța pentru un viitor mai bun este vie, resursele sufletești, creativitatea și imaginația israelienilor fiind inepuizabile. În ultima povestire, familia Keret este în drum cu mașina. Urlă sirenele. Consemnul este să cobori imediat din mașină și să te întinzi pe șosea. Etgar, Shira și Lev coboară, Lev rămâne în picioare, nu vrea să se culce. Tatăl are o idee salvatoare: „Hai să jucăm sandwich cu pastramă!” Copilul intră în joc, se culcă între cei doi părinți. Îi place jocul. Data viitoare vor juca toast cu brânză. Grozav! Micuțul întreabă: "Ce ne facem dacă nu mai sunt sirene?" Tatăl îl liniștește, sirene vor mai fi, măcar una sau două... Iar mama : "Iar dacă nu mai sunt, putem să ne jucăm și fără sirene."

Speranța nu moare. Urare de Pesah 2015. Alon&Aviva Gal

Afișul conferinței cu Etgar Keret, 8 martie 2015, Fondation Michalski, Elveția